

TANULMÁNYI SZEMLE

Hegyi András

Misszió a harmadik évezredben (6.)

(Kiemelt részletek a tanulmányból)

(Az előző számokban közölt tanulmány folytatása)

IV. Merre tovább?

6. A misszió és evangelizáció viszonya

Az evangelizálás nem tekinthető a misszióval egyenlőnek. Az evangelizálás tanúságétel arról, amit Isten a múltban tett, a mában tesz és a jövőben tenni fog. Az evangelizálás John Stott szerint: „az evangéliumi események hirdetése.”¹ Az evangelizálás válaszra készítet. A keresztyén misszió tágabb értelmű. Isten és a világ dinamikus kapcsolatát jeleníti meg, ahogyan azt a választott népének Izraelnek kijelentette, majd a Názáreti Jézus születésének, életének, kereszthalálának és feltámadásának eseményeiben megmutatta. A misszió az isteni gondviselés és az emberi zűrzavar közötti feszültség története. A *missio Dei* – az, amit Isten a világgal cselekszik: fenntartja a teremtés rendjét, előreviszi a történelmet a beteljesedésig. A *missio ecclesiae* az, ahogyan az egyház, illetve a mindenkori Isten népe a maga sokrétű létével és munkájával aktívan részt vesz ennek az isteni tervnek a megvalósításában. Ezért a misszió kezdettől fogva magában hordozza a megőrzést is (az ortodox liturgia mint misszió lényege éppen a megőrzés), a felépítést is (szisztematikus teológia tárgya), a szegényekről való gondoskodást, a karitatív szolgálatot, sőt a szakrális művészetek felvirágoztatását is.²

Az evangelizáció elsősorban igehirdetés, bármilyen formában is történjék. Akár egy kis gyülekezeti csoportban, akár egy nagy keresztyén evangelizációs kampány alkalmával. Elmondjuk annak, aki Isten után tapogatózik, hogy hogyan találhatja meg őt, és segítjük ebben. Akár négyszemközt beszélgetünk valakivel, akár pedig egy gyülekezet vagy egy egész város vesz részt egy evangelizációs kampányban, lényegileg ugyanez történik.

De az evangelizációs kampányban sem a látvány, a tömeghatás, a zene, a szónok felkészültsége, adottsága az elsődleges. Mindez persze lehet fontos a maga helyén, hanem az igehirdetésben jelen lévő Jézus Krisztus. Vigyázni kell azonban arra, hogy akár a legnemesebb szándékból kialakított külsőség el ne fedje őt. Ez mindig nagy kísértést jelent éppen a tömegevangelizációkon.

Nemcsak a több száz éve kialakult liturgiai elemek válhatnak öncélúvá, hanem a ma elszaporodó evangelizációs tömegdemonstrációk is. Az evangelizációs kampányok kísértése, hogy azt egyfajta sajátos forgatókönyv szerint tervezzék és kivitelezzék. Egy vélt vagy feltételezett igény kielégítése érdekében. Itt is nagy kihívás a professzionalizmus és a versengés. Kinek, melyik egyháznak, gyülekezetnek, missziós szervezetnek van a legnagyobb híre, legjobb evangélistája? Ki a legsikeresebb? Nagy kísértés, hogy maga a siker „szentesít” bizonyos módszereket, ráhatásokat, amelyek pszichológiai és

nem pneumatikus eredetűek. Mivel az ember pszichológiai módon működik, e működés ismerete nem hiba. De az újjászületés Isten transzcendenciájának a beavatkozása, mondhatnám csodája. Isten viszont megidézhetetlen. Ő idézi maga elé az embert (Ézs 1,18). Mindenfajta manipulációtól ajánlatos tartózkodni, várva azt, hogy Isten cselekedjék.

7. Az evangelizáció határai

Ez a határ (a cselekvésé és a felelősségé egyaránt) az Isten és az ember felé is megvan. Ha vallástörténetileg vizsgáljuk a dolgot, meg kell látnunk, hogy az istenség kényszerítése a pogányság sajátja (1Kir 18,26–29). Méltatlan az evangelizációhoz is. Sőt szükségtelen. Isten ugyanis mindent megtesz annak érdekében, hogy az ember megtalálja őt. Ránk bízta az evangélium hirdetését, bár elsősorban ma sem ezt várják tőlünk az emberek (1Kor 1,18–31). Az evangélium mégis Isten ereje, amely által új életre hívja az embereket. Az evangelizáció pedig a szó legszentebb értelmében igenis igehirdetés, és nem is lehet más. Amennyiben pedig a modern eszközök elősegítik az evangelizációt, csupán csak eszközök maradnak. Hasznosak lehetnek az evangélium továbbadásában. De ha céllá nővik ki magukat, akkor inkább kárára, mint hasznára vannak az evangélium ügyének. Ugyanakkor igaz az is, hogy a legrosszabb evangelizáció az el nem mondott evangélium. Bár a hívők passzivitása az evangelizáció dolgában pillanatnyilag nem jár kellemetlen következményekkel, Isten számon fogja kérni ama napon az el nem végzett igehirdetési munkát.

Az evangélium hitet igényel. A bibliai hit nem bizonyos tradicionális vallásos hagyományoknak vagy szenzációs új dolgoknak az elhívését jelenti, amiket itt-ott (általában a politikában, újabban a kegyességi irányzatokban is) felkínálnak. Hanem azokról a tényekről való becsületes tájékozódás, amelyeket egyfelől a létező (általa teremtett) világ rendjében fedezünk fel, másfelől azokról, amiket az Isten kijelentés formájában adott. Sem a teremtett világ rendjét, sem a kinyilatkoztatást nem erősíti vagy gyengíti a hitünk. Mert az egyik úgy áll előttünk, mint megismerhető valóság, a másik úgy, mint történelmi tény. A bibliai hit ellenben viszonyt kezdeményez. Mégpedig helyes viszonyt az embernek a teremtés rendjével, önmagával, sorsával, a közösséggel, amelyben beágyazott az élete, és magával a Teremtővel is.

A hívők és nem hívők között mély közösség létezik. Hiszen mindnyájunk Teremtője a mindörökké létező és mindenható Isten. A hívőt és a nem hívőt ugyanaz az Isten alkotta a maga képére, sőt gondját viseli, élteni, és újra meg újra meg is szólítja. Ilyen értelemben a hívő és a nem hívő, mint egyetlen mennyei Atyának teremtményei, „testvérei” is egymásnak. Közös földön élnek közös nap alatt. Egyazon nyelvet beszél-

nek. Egyaránt képesek különbséget tenni jó és rossz között. A hívó abban különbözik a nem hívótól, hogy már rátalált az Istenre. Pontosabban fogalmazva rátalált az Isten. Megszólítására már válaszolt. Ő van abban a helyzetben, hogy hitelesen tud szólni az ember Istenkapcsolatáról. Sőt kíváncsivá teheti a másikat, felkeltheti érdeklődését, sőt kedvet tud csinálni erre. A legteljesebb mértékben tiszteletben tartva partnere személyiségének azt a jogát, hogy elfogadja vagy elutasítja az evangéliumot (1Pt 3,16).

A hívók feladata a misszióban nem a válaszadás, hanem a meghívás. A misszió nem kegyes nagyüzem, amely úgy működik, hogy ha valakibe beletáplálunk bizonyos mennyiségű kegyes információt, és ha azt kellő ráhatással tesszük, automatikusan újjászületett embereket „gyártunk”. Ez embertelen lenne, ráadásul ellenkeznék Isten szándékával, aki tiszteletben tartja bárkinek az üdvösségre, de a kárhozatra való elhatározását is.

A misszió tehát a keresztyéneknek a legmegtisztelőbb, legnemesebb, egyben legboldogítóbb feladata. Az első száza-

dokban minden mesterkélttség és úgymond tudományosan kidolgozott módszerek nélkül sikeresen végezték a hívők. Hittek nekik az emberek. Ma alig érhető az a nagy hűhó, amely az utóbbi időben a misszió körül kibontakozott. Missziómunkában egymással versengő helyi gyülekezetek, misszió miatt egymással meghasonlott kegyességi csoportok „szent” versengése, olykor nagyon is szentségtelen eszközökkel. Missziói kampányok, metodikák, missziói permanencia, a normális gyülekezeti élet felpörgetése, missziói arrogancia, missziói érdekcsoportok, társaságok – majdnem, mint a maffiák működésében

egymás között felosztott területek – a média birtoklásáért folyó kegyetlen harcok, manipulációk különféle finanszírozási forrásokért stb. Vajon ott van-e még az ember? A megváltásra szoruló, sok esetben erre várakozó, erre vágyakozó

ember? Hát még az Emberfia? Mennyit és mit vállal belőle? Megbízása és „stílusa” alapján történik-e, vagy nagyon is elfajzott ettől? A világi módszerek, hangulatkeltések, zenei effektusok leutánzása missziói céllal? Meddig mehet el a misszió a világ megértése helyett a világgal való kompromisszumkeresésben (Róm 8,8; 2Kor 6,14–18)?

Hogy nagy a konkurencia? Már nem csupán az istentagadó ateisták, a lassan területet veszítő darwinisták, hanem a Távol-Keletről Európa felé nyomuló vallások is, kétes eredetű és célú szekták, zavaros tanokat és praktikákat alkalmazó szektaprédikátorok is azok? Ó, jaj!

8. A misszióban együtt ható tényezők

A misszió soha nem légtüres térben történik, hanem adott körülmények között. Ezek a missziót végző személyiségétől, az őt támogató gyülekezettől, a befogadó személyi kvalitásától, előzetes tapasztalataitól, pillanatnyi helyzetétől stb. függenek. E tényezők együtt hatnak, bizonyos mértékig befolyásolhatók, de eltekinteni tőlük nem vall bölcsességre.

A missziót végző attitűdjei	A fogadó attitűdjei	A befogadó gyülekezet jellemzői	A kérügmá minősége
<ul style="list-style-type: none"> • A missziót végző hitelessége • Empátia a partner felé • Odaszánás, türelem • Bibliai tudás • Tisztelet felé • Hit abban, hogy Isten végzi el benne a megváltás munkáját • Megfelelően jó példát ad • Vagy érezteti felsőbb-ségét • Kiderül, hogy csak másoktól vár magas erkölcsi normát 	<ul style="list-style-type: none"> • Igazság keresése • Értékek keresése • Biztonság utáni vágy • A jó lelkiismeret keresése • Jó tapasztalatok a keresztyénekről • A tömeg sodra • Sérülések emléke • Krisztus és a keresztyének megvetése, lebecsülése • Érdektelenség • Rossz emlékek a keresztyénekről • Érdekei mást diktálnak • Bármilyen indíttatású félelmek 	<ul style="list-style-type: none"> • Szeretetteljesen vonzó • Nyugodt, békés • Bibliikus módon igazságos • Jóra inspiráló • Biztonságot nyújtó • A gyülekezeti hűség magától értetődik • Nem tolakodó érdeklődés • Vagy gögös, arrogáns, megalázza az érdeklődőt • Megosztott, feszült légkörű • Kicsinyes, türelmetlen • Önigaz, másokra rosszat mondó 	<ul style="list-style-type: none"> • Keresztyén alapigazságok pontos, türelmes és fokozatos átadása • Leegyszerűsített evangélium • A kérügmát átadó bizonytalan abban amit elmond • A kérügmát átadó túl magabiztos abban, amit elmond • Tévtanítás, illetve biblikus szélsőség • Túlzottan apologetikus, a jelen nem lévőkről negatív módon nyilatkozik

Az evangelizációban vagy a misszióban a fenti táblázat adatai tetszőlegesen rakhatók össze. Ami azt jelenti, hogy leggyakrabban a missziót végző személy vagy gyülekezet túlzottan tudatában sincs annak, hogy melyik tényező melyik ténye-

zövel párosul. Ebben az a legszomorúbb, hogy nincs tudatában. Ami azt jelenti, hogy változtatni sem képes rajta, ha arra volna szükség. Mert ha egy buzgón misszionáló érezteti felsőbbrendűségét, és azt igazságra szomjas partnere elfogadja, de a továbbadott tanítás nem egészen biblikus, akkor is „eredményessé” válik a „misszió”. A hitre jutás magával fogja vinni a hitélet gyerekbetegségeit, a túlzott önbizalmat, a szélsőséges biblicitást, a kizárólagosság hitét, és ki tudja, még mi mindent. Mint ahogy az egészséges érdeklődésre megalapozott biblikus tanítás azt eredményezi, hogy a friss megtérőt nehezen lehet szélsőséges tanok felé elsodorni vagy elcsalogni.

9. A misszió mindig a maga sokrétű módján jelenik meg

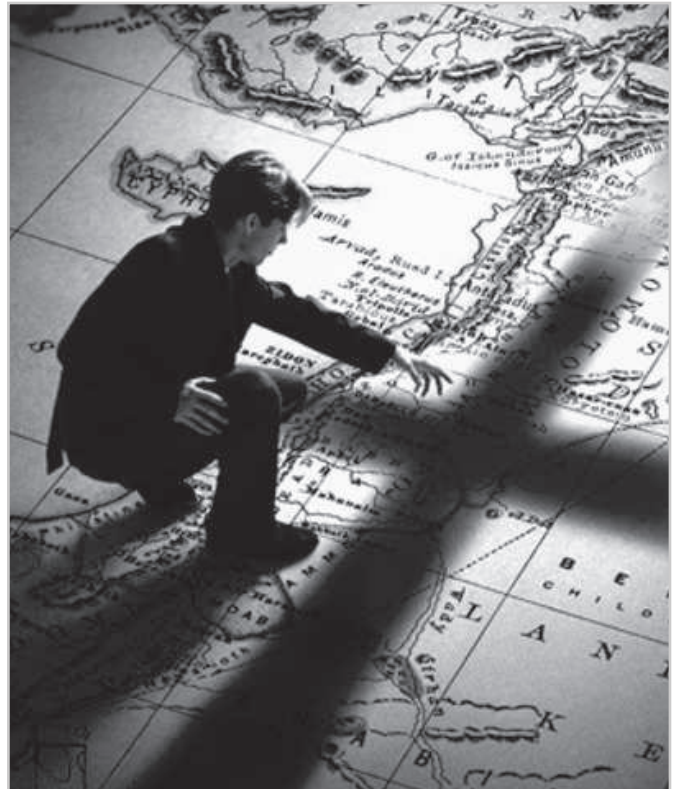
1) Aszerint, hogy pozitív vagy negatív irányba hat

Már magában az Újszövetségben sem, ezen belül az Úr Jézus tanításában sem egyértelműen pozitív fogalom. Az „Menjete el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet” (Mt 28,19) – mellett megtaláljuk a misszió kritikáját is: „bejárnak a tengert és a szárazföldet, hogy egyetlen pogányt zsidó hitre térítsetek, és ha ez megtörtént, a gyehenna fiává teszitek, kétszerte inkább magatoknál.” (Mt 23,15) Missziói buzgólkodás ez, méghozzá nem is akármilyen. „Mindent csak azért tesznek, hogy feltűnjenek az embereknek...” (Mt 23,5. v.)

Ugyanezzel a kettősséggel találkozunk Pál apostolnál: „hogyan hívják segítségül azt, akiben nem hisznek? Hogyan is higgyenek abban, akit nem hallottak? Hogyan hallják meg igehirdető nélkül? »...milyen kedvesek azoknak a jövelele, akik az evangéliumot hirdetik.«” (Róm 10,14–15) Ugyanakkor nem ilyen egyértelmű a kép. Mert némelyek viszont „számításból, nem tiszta lélekkel hirdetik a Krisztust, mert azt hiszik, hogy gyötrelmet okoznak nekem fogságomban.” (Fil 1,17) Sőt: „alapostolok, csaló munkások, akik Krisztus apostolainak adják ki magukat. Nem is csoda, mert maga a sátán is a világosság angyalának adja ki magát.” (2Kor 11,13–14) Nem gondolom, hogy egyetlen keresztyén missziót is azonosítanunk kell a sátán angyalával. Nem is tesszük. Ez a kettősség csupán óvatosságra int és eligazodásra kényszerít.

Mindaz, amit ezek az igék felvetnek, összecseng az Úr Jézusnak az utolsó időkről szóló prófécijával: „hamis krisztusok és hamis próféták állnak majd elő, jeleket és csodákat tesznek, hogy megtévesszék – ha lehet – a választottakat is.” (Mt 24,24) Különös, hogy itt az Úr Jézus nem mozgósítja tanítványait, hogy le ne maradjanak mozgalmas eseményekről, hanem óvatosságra inti őket: „ne menjetek..., ne higgyétek!” (26. v.) A hamis tanítók, hamis apostolok leleplezése folytatódik az időben később keletkezett apostoli levelekben is: János leveleiben (1Jn 2,18–25; 4,1–6; 2Jn 7) és a Jelenések könyvében (Jel 13,11 stb.).

Vajon egyenlőségjelet lehet-e tenni egyik és másik lelkiség, hit és missziói törekvés közé? És ha nem, milyen kritérium alapján igazodunk el? Például azon az alapon, hogy melyik hány embert ér el és „térít meg”? Melyik „eredményes” és melyik nem? Az, hogy sokan vagy éppen kevesen csatlakoznak bizonyos mozgalmakhoz, hitelesíti azt, ami bennük történik? Az eredmény válik „igévé”? Csak mert eredmény?

2) A misszió irányultsága vonatkozásában

A misszió kibontakozása és története kapcsán sem változott a helyzet. Nem árt tudatosítani, sőt pontosítani, mit értünk misszió alatt. Hiszen annyi mindenre használták már ezt a szót. Érdemes a nyelvtani formulát megnézni. A *mitto, misi missus* – latin szó elsődleges jelentése: hajít, vet, lő, de kezdetől használatos átvitt értelemben is, sőt ez vált általánossá: valakit kiküldeni, írásban vagy szóban üzeni, felhatalmazni valamely fontos (legtöbbször az egész államot érintő) ügyben.³

A szó a keresztyén hittérítés kapcsán terjedt el olyan tartalommal, amit klasszikus értelemben használunk a keresztyén hiterjesztésre. De a misszió mint a hit terjesztésének igen sok változata jött létre az egyház történelme folyamán. Más

jelent a külmisszió: az úgynevezett „pogány népek” keresztyén hitre térítésének szándéka, amely elsősorban az apostoli korban, valamint a pietizmus és az angolszász ébredési mozgalmak után vált közkeletűvé. Lásd *William Carey* indiai vagy *Hudson Taylor* kínai munkásságát, és az annak következtében sorra-rendre alakuló külmissziói társaságok működését.

Indiai ifjúsági missziói tábor képkockái

Mást a belmisszió: amely a beleszületett és formailag keresztyének élő hitre segítségét tűzte célul. Ennek egyik megjelenési formája az *ébredés*, amikor tömeges méretekben jutnak élő hitre az addig vallási tekintetben közönyös emberek. Ilyen ébredési mozgalmakkal tele van az egyház történelme a legkorábbi időktől az angol, német, amerikai evangéliumi bibliás közösségek (baptisták, kvékerek, metodisták, adventisták, pünkösdielők stb.) megjelenéséig. Magyarországon már a 19. században *József főherceg felesége: Mária Dorottya* főhercegnő körül kialakult egy belmissziós mozgalom, amelyet a skót misszióval kapcsolatot tartó protestáns lelkészek, *Török Pál* és *dr. Székács József* is felkaroltak. Nagy szerepet játszottak a protestáns népegyházak belső megújulásában, lásd például *Szabó Aladárnak* már teológus korától megmutatózó ébresztő munkája a református egyházban. A magyar belmisszióknak nagyon hamar külmissziói gyümölcsei is lettek: *Kunst Irén* Kínába, *Pauzer Irma* Egyiptomba ment. Legtöbbször a német liebenzelli missziós társaság közreműködésével indultak külmisszióba.⁴

De misszió a *social gospel* a maga különböző karitatív és oktatási programjaival egyetemben. A 19. században Amerikában szinte vallássá lett az úgynevezett elmaradott országok gazdasági felemelésének szándéka az evangéliummal.⁵ Azt vélték, hogy Amerika nagyszerű technikai eredményei Isten országát nem majd a jövőben, hanem „itt és most” elhozzák ezeknek az elmaradott népeknek. Az egyházak és a

vallási szervezetek üzleti vállalkozások módjára működtek. A *social gospelnek* egyfajta romantikus és evolucionista elképzelése volt a misszióról, amely szinte szekularizált vallássá vált. Ez egy missziói optimizmussal rendelkező és pragmatikus kor volt, persze nem Kelet-Európában. Ez a misszió: „tervszerű, célra törő, magabiztos, diadalmas”. Jelszavai: „az Úr hadserege”, „előrenyomulás”, „alkalmas idő”, „hódítás”, „keresztes hadjárat” stb. Tehette: roppant pénzügyi erő állt mögötte. 1900 és 1969 között 705 missziós társulatot hoztak létre ebben a szellemben.⁶ 1988-ig nem kevesebb, mint 788 „globális tervet” számoltak össze, amelyek célja a világ megevangelizálása volt.⁷ Hogy beváltották-e a hozzájuk fűzött reményeket, ma nem szükséges értékelni, megtette ezt az idő.

Missziót a maga teljességében szociális, de evangéliumi érzékenységgel *Albert Schweitzer* vagy a magyar *Molnár Mária* testet-lelket gyógyító és felkaroló szolgálatában látunk. *Molnár Mária, dr. Tóth Piroska, Cserepka János* szolgálatában a hit és a gyógyító munka összefonódott. Tartozunk tisztelettel bárkiknek, akik az embert a maga teljes valóságában vették komolyan, és tették meg érdekükben azt, ami tőlük telt. Ők a keresztyén misszió mindig aktuális példaképei.

Misszió a „felszabadítás teológiája” is. Ez Dél-Amerikában igen sokszínű árnyalattal rendelkezik: mint spanyol, indián vagy „fekete teológia” (értendő alatta: nem a fehér emberé). Latin-Amerikában (tartok tőle, hogy a közeljövőben idehaza is) a szegények marginalizálódtak. Minden aktív, sőt passzív társadalmi részvételből ki lettek rekesztve. A 20. században – a történelemben nem először – kezdett előtérbe kerülni, hogy a hit és a társadalmi etika egy-

mástól elválaszthatatlanok. És ha az anyagi javak birtokosai között sok a gyakorló keresztyén, nekik is a szegények oldalán kell állniuk. Ha pedig megfelekednek a szegényekről, valójában nem is tartoznak Isten népéhez.⁸ A „felszabadt teológiája” azonban a marxizmussal való kacérkodása következtében minden őszinte törekvése és igazsága ellenére lassan inkább vált társadalmi programmal rendelkező ideológiává, mint teológiává.

Újabb időkben, ha egy fiatal amerikai vagy magyar „misszióba” indul, nem biztos, hogy az evangélium jut eszébe az újságolvasónak vagy tévénézőnek, hanem a katonai bázis, ahol fegyverrel a kézben teljesíti a katona a „missziói szolgálatát”.

Éppen a misszió érdekében kell pontosítani ma a misszió fogalmát. Mit értünk alatta? Új és permanensen növekvő, esetleg régebbi egyházi közösségek ellen harcos egyházi mozgalom megjelenését? A misszió áldozat, siker? Népszerűség keresése, és az ebből eredő tekintély megragadása? Az áldozat, ha senkinek nem tűnik fel, akkor is áldozat. Egy jó nevű evangélista és egy felkapott evangéliumi együttes után kapkodnak az erre az értékrendre beállított pásztorok vagy gyülekezetek. De vajon *Dietrich Bonhoeffer* és *Kolbe atya* nem vitte-e előbbre Krisztus ügyét? Amit ők tettek, az nem misszió maga legtisztább formájában?

Ma nem tilos a hitet terjeszteni. Sőt gratulálnak a társadalomban, ha eredményesek vagyunk. Kivéve az elmúlt társadalom igen nagy számú kedvezményezettjeit, a volt munkásörököt vagy azok utódait, pártfunkcionáriusokat és azok utódait, akik hatalmukban tartják ma is a sajtó nagy részét. Ma úgy mondják: balliberális média. Nyilvánvaló, hogy a népszerűtlenség és a sikertelenség nem lehet sem missziós cél, sem missziós minta. Sem mentség a missziós meddőségre. A keresztyének megvetése nem érdem. Kivéve, ha az Jézusért történik.

3) A misszió leggyakoribb területe

Hogy valaki misszióban ma szerepet vállaljon, ahhoz nem feltétlenül kell Ázsiába vagy Afrikába mennie. Ha szét-

nézünk a bérház folyosóján, amelyben lakunk, a lakótelepünkön, vagy a falunkban, ahol élünk, akár Keleten, akár Nyugaton, Európában vagy idehaza: mindenütt az egyházaktól, gyülekezeti közösségektől, keresztyén értékektől és kultúrától, de főként az élő Istentől eltávolodott embereket találunk. Ezek az emberek viszont élvezik Isten szeretetét, sőt szolgálatait a gondviselésben, és ugyanúgy üdvösségre meghívottak, mint bármely gyakorló keresztyén. Krisztus nem jobban halt meg értünk, mint bárki másért.⁹ Akit Isten küldetésre hívott el, annak nyilván azon a területen kell szolgálnia. De legtöbbünknek ez nem adatott meg, hanem ott kell felfedeznünk missziós küldetésünket, ahol ez a legkézenfekvőbb, a magunk természetes környezetében.

Hogy ez a felismerés mennyire nem új keletű, hadd idézzem a volt Szovjetunió baptistáinak hajdani vezetőjét, akinek dicsekedtek azzal, hogy Amerikában él a „nagy” *Billy Graham*, és nekik ilyen evangélistájuk nincsen. Mire ő szerényen csak annyit mondott, hogy az igaz, hogy nekik egy nagy Billy Grahamük nincsen, de van több ezer kicsi, és azok pont olyan jól elvégzik az evangélium terjesztését.¹⁰

10. A misszió kísértései

Elég csak utalnom *Bartus László* „Fesz van” című könyvére¹¹. Ugyan nehéz ennek a könyvnek a műfaji meghatározása. Önvallomás? Szociometria? Egyszerű narratív anyag? Egy kegyességi mozgalom (torzulás) elemzése? Nem kívánom e könyvnek sem a stílusát, sem a tartalmát minősíteni. De arról mindenképpen jelzést ad, hogyan keveredik a permanens mis-

szioi kegyesség a politikai ambícióval. A valószínűleg anyagi haszonszerzés a naiv hiszékenységgel és jóakarattal. Egy erős hatású vezető a múlt értelmezésében, illetve bizonyos céltudatos mozgósítás érdekében hogyan mossa össze a kommunizmus évei alatt az egyházban meglévő besúgókat az áldozatokkal. Témánk szempontjából korántsem *Bartus László* könyve, hanem maga a jelenség fontos.

Nem kellemes terület a misszió és az anyagi természetű kérdés összefüggésének felvetése. *Oláh Lajos* a magyarországi Debrecenből Amerikába kikerülve az Újvilág missziói mozgalmával testközelből ismerkedett. Hamar rájött, hogy „kivillan missziójukból az aranyborjú: a profit”.¹² Az interneten megjelenő *Kovács* című folyóiratban található Kovácsics Tamás: „A Földi Paradicsom prófétái, avagy mérlegen a bizniskeresztyénség ideológiája” című tanulmánya. A téma a Magyarországon megjelenő sajtót ismerők számára nem új. A *Magyar Narancs*, az *Élet és Irodalom* többször felvetette *Németh Sándornak* a politikához, valamint a prosperitástanhoz (health & wealth movement) fűződő viszonyát. A szerző rámutat, hogy a Biblia Isten gondviseléséről és áldásáról szóló tanításának (Mt 6,25–34) abszolutizálásáról van itt szó. „Adjatok, és adatik nektek: jól megnyomott, megrázott, megtézetett mértékkel...” (Lk 6,38) Jézus itt az 5Móz 15,1–18-ra utal, amely a szolgálati idejét letöltött rabszolgáról szól: nem

szabad üres kézzel elbocsátani. Az Úr ezt kitágítja és egyáltalán az adakozás etikájává teszi. Méghozzá a viszonzást nem váró adakozás etikájává. Itt azonban úgy kerül interpretálásra, mint egy befektetés a mennyei bankba: „adj, és biztosan visszazár rád!” A *do ut des* elve nem új keletű. Már az Ószövetség idején hamis indítékként van feltüntetve, lásd Jób könyvét. Ha igaz lenne, hogy a gazdagság volna Isten egye-

A do ut des elvének gyakorlása helyett látnunk kell, miként illeszkedhet adományunk a gondviselés isteni tervébe

düli áldása, Pál apostol vagy maga a Názáreti Jézus lett volna a legáldatlanabb. Márpedig a Golgota keresztféről árad a világra Isten legnagyobb áldása. A kifosztott és megalázott Jézus seibeiből.

A prosperitás teológiája a gyakorlatban két következményt vont maga után. Az egyik, ha valaki mégis szegény, ez arról árulkodik, hogy „démonikus hatás alatt van”, ami megtöri az „áldást”. E gyülekezetben élő szegények állandó nyomás alá kerülnek: mi baj lehet velünk? Pedig Isten a világ szegényeit választotta ki magának (Ézs 61,1; Jak 2,5). A próféták a gazdagokkal szemben a szegények oldalán álltak (Ézs 10,2; Ám 2,6–7). A másik az, hogy a tanulmány szerint: „A gyülekezet vezetői eltartásában túlzásokba esett. Nem vette észre, hogy Magyarországon mást sugall a sokmillió autócsoda, benzinköltség és elszállásolás címén kifizetett akkora összeg, mint Amerikában. Az anyagiakkal való bánás a vezetők privilégiuma, ami nagyvonalúsághoz szoktatta őket. Míg e gyülekezet tagjai sok esetben a meghozott áldozat következtében nélkülöznek.”

A fent leírtak az érintett gyülekezet tagjait, illetve a társadalom érdeklődését, sőt ítéletét kiváltókon kívül másra nem is tartozna. Kivéve, hogy a mozgalom nem csupán a maga körében hat, hanem klasszikusan bibliás gyülekezetek arculatát is fokozatosan és ellenőrizetlen módon változtatja meg. Létrejön egy klasszikusan evangéliumi gyülekezetből egy pszeudokarizmatikus gyülekezet. Sem nem eredetien evangéliumi, sem nem eredendően karizmatikus. Már nem a Szentírás van a középpontban, vagy legalábbis csak látszólag. Az énekek, a liturgia, a szóhasználat, kegyességben a fontos-

sági sorrend megváltozik. De van még némi visszatartó erő, amely a józan ész és a korábbi bibliás hagyomány eredményeként gátat szab a kirívó szélsőségeknek: hanyatt esés, nevetőgörcs, szent tánc stb. Legalábbis egy ideig. A stílus, a gondolkodásmód, a viselkedés azonban átjön, ha némileg szelídített formában is. Nagytmondások kedvelése a „bizonyoságátételben”. Jópofizó, lezser hangnemű prédikációk stb.

A klasszikus evangéliumi mozgalmak (baptisták, metodisták, adventisták, régi pünkösdielők stb.) körében elég régóta volt egyfajta várakozás. Egyik budapesti baptista gyülekezet lelkésze mondta nemrég: „Mindegy már, hogy mi, csak történjen végre valami! Mindegy, hogy hogyan mozdulunk ki, csak mozduljunk már végre!” Ébredésre gondolt. Az igény majdhogynem érthető. Ha egyfelől máshol tömegek mozdulnak meg, és a saját terület ehhez képest mozdulatlanok tűnik. Másfelől: lehet, hogy éppen a becsülettel elvégzett munkája és helytállása válik dicséretére (Jel 2,3; vö. 3,8), de ezekben elfáradt. Viszont minek kellene történnie? Legalább illene tudni. És hova volna szükséges mozdulni?

Nyilvánvaló, ebből a megőrizni vagy megváltoztatni, megtartani vagy elvetni – sokszor kínos – szituációból a bármi áron való változtatás legalábbis lélektanilag a legfeszültségoldóbb kiút. De hova? Kinek az indítására? Mi végből? És mi a végcél? *(Folytatjuk)*

Jegyzetek

- 1 John R. W. Stott: Hiszek az igehirdetésben. Harmat, Budapest, 1992.
- 2 David J. Bosch: Paradigmaváltások a misszió teológiájában. Harmat, Budapest, 2005. 10. o.
- 3 Györkösy Alajos: Latin–magyar szótár. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1960.
- 4 Anne-Marie Kool: Az Úr csodásan működik. Harmat, Budapest, 1955. Missziológiai-Tanulmány kötetében bőséges anyagot közöl erről a ma alig ismert és alig számon tartott bel- és külmisziói hőskorról.
- 5 Bosch, 260., 295–330. o.
- 6 Uo., 301. o.
- 7 Uo., 383. o.
- 8 Uo., 400. o.
- 9 Anne-Marie Koolnak a Baptista Teológiai Akadémián 1998-ban a magyarországi missziós lehetőségekről elhangzott előadása alkalmával bő kifejtésre került az a tény, hogy a mai európai nem keresztyén társadalom telve van missziós lehetőséggel és kihívással.
- 10 Kutatva a történet forrását, dr. Szebeni Olivér és Kiss Emil is emlékezett rá, hogy így hiteles, de pontos adatokkal nem szolgáltak. Azután Nagy János jelezte, hogy a kérdéses személy Zsitkov testvér volt, az akkori szovjet baptisták elnöke volt.
- 11 A szerző magánkiadásában jelent meg 1999-ben (Gyomai Kner Nyomda Rt.).
- 12 Oláh Lajos: „...futásomat elvégeztem...” 119. o.